

Mirosława Sajka

Sesja wspomnieniowa poświęcona śp. Profesorowi Bogdanowi J. Noweckiemu

26 listopada 2020 roku zmarł Prof. dr hab. Bogdan Jan Nowecki emerytowany nauczyciel akademicki Instytutu Matematyki Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. W nekrologu przygotowanym przez Rektora i Senat Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie czytaliśmy:

Żegnamy Profesora Bogdana Noweckiego, związanego z naszą Uczelnią od 1961 roku.

Podczas długoletniej pracy pełnił wiele odpowiedzialnych funkcji, w tym: Dziekana Wydziału Matematyczno-Fizyczno-Technicznego, Dyrektora Instytutu Matematyki oraz Zastępcy Dyrektora Instytutu Matematyki.

W uznaniu zasług Zmarły odznaczony był m.in.: Srebrnym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, nagrodami Ministra Edukacji i Kuratora Oświaty oraz licznymi wyróżnieniami uczelnianymi.

Profesor Nowecki pozostanie w naszej pamięci jako Człowiek niezwykle życzliwy, bez reszty oddany sprawom uczelni, nauczyciel i wychowawca młodzieży, który dzielił się wiedzą i doświadczeniem.

Przebieg sesji wspomnieniowej

W przybliżoną rocznicę śmierci Profesora, 20 stycznia 2022 r. w Instytucie Matematyki Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie odbyła się *Sesja wspomnieniowa poświęcona śp. Profesorowi Bogdanowi J. Noweckiemu*, zainicjowana i zorganizowana przy współudziale Oddziału Krakowskiego Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Ze względu na okres pandemii choroby Covid-19 można było uczestniczyć w spotkaniu również zdalnie, za pośrednictwem platformy Zoom. Dzięki tej możliwości na sesji wspomnieniowej gościliśmy również Żonę Profesora,

Annę Nowecką oraz Syna Profesora – Artura Noweckiego, a także wielu ważnych gości związanych ze środowiskiem dydaktyki matematyki w Polsce, wśród których byli między innymi prof. dr hab. Ryszard Pawlak, dr hab. Antoni Pardała, dr hab. Gustaw Treliński, prof. dr hab. Stefan Turnau, a także przedstawiciele PTM, m.in. w osobie wiceprzewodniczącego OK PTM dra hab. Marcina Dumnickiego.

Sesję rozpoczął Dyrektor Instytutu Matematyki prof. dr hab. Tomasz Szemberg, witając wszystkich uczestników sesji zgromadzonych stacjonarnie i zdalnie, podkreślając, że wprawdzie jest to smutna okazja, gdyż Profesor odszedł, jednak z drugiej strony zgromadzone licznie grono współpracowników, następców i uczniów podkreśla, że pamiętamy o Osobie Profesora i mamy wiele powodów, by Go wspominać.

Program Sesji składał się z dwóch części. W pierwszej części planowo głos zabrali:

- dr hab. Anna Katarzyna Żeromska: *Kilka faktów z życia Profesora Bogdana J. Noweckiego*,
- dr hab. Maciej Klakła: *Wspomnienia o Profesorze Bogdanie J. Noweckim*
- dr Mirosława Sajka: *Wybrane aspekty działalności naukowej Profesora Bogdana J. Noweckiego*

Dodatkowo swój głos nadesłała dr hab. Marianna Ciosek.

W drugiej, mniej formalnej części uczestnicy Sesji dzielili się swoimi wspomnieniami związanymi z Osobą i działalnością Profesora.

Pani dr Bożena Rożek, pełniąca funkcję Zastępcy Dyrektora ds. Kształcenia w Instytucie Matematyki, nadesłała prezentację *Profesor Bogdan J. Nowecki – Fotograficzne wspomnienia z galerii własnych zdjęć*, która przywołała liczne wspomnienia, zainicjowała i umiliła drugą część Sesji.

Poniżej w skrócie przedstawiam przebieg pierwszej części sesji.

Anna Katarzyna Żeromska: *Kilka faktów z życia Profesora Bogdana J. Noweckiego*

W wystąpieniu tym zgodnie z tytułem zaprezentowane zostały ogólne informacje na temat działalności Profesora w trzech aspektach – Profesor Nowecki jako naukowiec, zwierzchnik i jako życzliwy człowiek.

W pierwszej części wystąpienia zatytułowanej *Bogdan Jan NOWECKI jako dydaktyk matematyki – naukowiec* prelegentka szczegółowo omówiła następujące aspekty działalności naukowej Profesora:

1. Autor ponad 200 pozycji publikacji naukowych;
2. Naukowiec podejmujący różnorodną tematykę badawczą, wśród której prelegentka wyróżniła między innymi następujące jej obszary:
 - metodologia matematyki oraz rozumienie pojęć w szkolnej transpozycji matematyki;
 - kształcenie i doksztalcanie nauczycieli matematyki;
 - koncepcja czynnościowego nauczania matematyki;

- dydaktyka matematyki jako element kształcenia na studiach nauczycielskich.
3. Prelegent oraz aktywny uczestnik wielu konferencji naukowych, zjazdów i kongresów międzynarodowych;
 4. Redaktor czasopism i pozycji naukowych – między innymi: *Dydaktyka Matematyki* (obecnie *Didactica Mathematicae*), *Ruch Pedagogiczny*, *Nauczanie Początkowe* oraz członek komitetu redakcyjnego niniejszego rocznika *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Didacticam Mathematicae Pertinentia* (od numeru III, 2010);
 5. Promotor dziewięciu doktoratów z dydaktyki matematyki;
 6. Recenzent kilkudziesięciu rozpraw doktorskich;
 7. Inicjator i organizator cyklu „Szkół Dydaktyków Matematyki” – od 1981 roku (Sielpia) konferencje te odbywają się cyklicznie do dzisiaj;
 8. Współtwórca koncepcji projektu dydaktycznego *Błękitna matematyka* i kierownik tego projektu, zespołu opracowującego serię podręczników dla klas I–VIII, współautor podręczników oraz poradników metodycznych;
 9. Organizator studiów podyplomowych dla nauczycieli matematyki realizowanych w różnych ośrodkach według nowatorskiego i nagrodzonego *Planu Studiów Podyplomowych*;
 10. Współprowadzący (po śmierci prof. A. Z. Krygowskiej) *Ogólnopolskie Seminarium z Dydaktyki Matematyki*.

W drugiej części wystąpienia zatytułowanej *Bogdan Jan NOWECKI jako pracownik Uczelni – zwierzchnik* prelegentka przypominała, że w latach 1962 do 2006 Profesor pracował w jednej Uczelni, która kolejno zmieniała nazwy: Wyższa Szkoła Pedagogiczna, Akademia Pedagogiczna i Uniwersytet Pedagogiczny, pełniąc następujące funkcje i obowiązki:

- Wicedyrektora Instytutu Matematyki (1974–1975 i 1987–1990);
- Dziekana Wydziału Matematyczno–Fizyczno–Technicznego (1975–1981);
- Dyrektora Instytutu Matematyki (1990–2006);
- Dyrektora Centralnego Ośrodka Metodycznego Kształcenia i Doksztalcania Nauczycieli przy WSP (1978–1984);
- Kierownika Zakładu Dydaktyki Matematyki (1982–1984);
- Kierownika Zakładu Matematycznego Kształcenia Nauczycieli (1994–2006).

Profesor Nowecki pełnił ponadto odpowiedzialne funkcje w wielu różnych komisjach Uczelni.

Prelegentka zwróciła również uwagę, że Profesor poza krakowską Uczelnią pracował także w innych ośrodkach:

- Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Kielcach (1977–1995);
- Centre Universitaire de Tired w Algierii, (1984–1987);
- Kolegium Nauczycielskie w Bielsku Białej (1991–1998);
- Szkoły podstawowe i średnie w Krakowie (1953–1962) (XV LO, SP 81, XIV LO, III LO dla pracujących, I LO);
- Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku (1999–2008).

Ostatnia część wystąpienia zatytułowana była: *Bogdan Jan NOWECKI – życzliwy człowiek*. Prelegentka podkreśliła, że Pana Profesora szczególnie cechowały: głębokie zainteresowanie sprawami Instytutu Matematyki oraz pracowników, umiejętność adekwatnego ich doboru; zdolność prowadzenia dyskusji i debat (na różnych szczeblach) z pełnym poszanowaniem odmienności poglądów adwersarzy; wysoka kultura osobista; a przede wszystkim przyjazny i otwarty stosunek do ludzi.

Swój referat Anna K. Żeromska zakończyła cytatem z wystąpienia Pana Profesora podczas *Komisji Nauki Rzeczypospolitej* (2003), który stanowi ponadczasowy apel:

Sprawcie, aby stałe doskonalenie i modernizowanie polskiego szkolnictwa, polskiej oświaty, we wszystkich jej segmentach, stało się zadaniem ponad podziałami politycznymi, aby przyjęte i racjonalnie uzasadnione kierunki zmian były konsekwentnie realizowane, niezależnie od ekip sprawujących władzę w Polsce.

Maciej Klakla: Wspomnienia o Profesorze Bogdanie J. Noweckim

Jako wieloletni współpracownik Profesora Noweckiego, swoje krótkie wspomnienie o Profesorze chciałbym ukierunkować nie na aspekty naukowe ani instytucjonalne, lecz na przedstawienie Go jako jednego z tych ludzi, których spotkanie wywiera znaczący wpływ na naszą dalszą drogę życiową. Przypomnę kilka wybranych sytuacji, w których miałem możliwość poznania Profesora w różnorodnych sytuacjach, jako pogodnego, życzliwego człowieka, wrażliwego na krzywdę ludzką.

Swoje wspomnienia rozpocznę od pierwszego spotkania Profesora Noweckiego jeszcze jako jego student, na drugim roku studiów matematycznych w WSP, na ćwiczeniach z Logiki, a potem na IV roku studiów na przedmiocie „Matematyka elementarna z wyższego stanowiska”. Ówczesny magister Nowecki był zawsze solidnie przygotowany do zajęć i konsekwentnie realizował swój plan interesujących zajęć, wpisując się świetnie w studenckie wyobrażenia o matematyce, jako przedmiocie trudnym, i o matematykach, którzy doskonale orientowali się w tych zagadnieniach. Wzbudzało to zarówno podziw, jak i respekt, także z powodu solidnej postury prowadzącego, co zdaniem braci studenckiej było niezbędne do zajmowania się matematyką, a takie postaci

jak prof. A. Z. Krygowska, prof. Z. Moszner, doc. K. Tryuk czy właśnie B. Nowecki potwierdzały tę prawidłowość.

Po zakończeniu studiów zostałem zatrudniony w XII Liceum Ogólnokształcącym na stanowisku nauczyciela matematyki. Przyjmujący mnie do pracy dyr. R. Stępień nie krył, że pracujący tu poprzednio w charakterze nauczyciela matematyki B. Nowecki wysoko ustawił poprzeczkę, a to, że byłem także Jego uczniem, miało wpływ na moje zatrudnienie. Trzeba podkreślić także zainteresowanie Profesora losami Jego uczniów, absolwentów uczelni. Jego wizyty w szkole z grupami studentów na tzw. praktykach śródrocznych, dyskusje i rozmowy o przyszłości nauczania matematyki, miały znaczny wpływ na moje decyzje życiowe.

W 1973 roku podjąłem pracę na WSP w charakterze starszego asystenta oraz równocześnie studia doktoranckie z dydaktyki matematyki w krakowskiej WSP, które były pierwszymi studiami z tego zakresu i stanowiły zarazem ewenement w skali całego kraju. Decyzja ta wiązała się z utratą etatu w szkole i przedłużającym się okresem oczekiwania na formalne przejście na Uczelnię. To właśnie Profesor zainteresował się wtedy moją sytuacją prawną i materialną, pomagając procedować stosowne umowy umożliwiające wypłatę wynagrodzenia za pracę. Sądzę, że ta Jego wrażliwość na sytuację współpracowników, doktorantów czy studentów i życzliwy stosunek do ich problemów pozwoliły Mu na wieloletnie kierowanie Instytutem Matematyki.

Miałem również okazję współpracować z Profesorem w czasie wspólnego pobytu w Algierii. Wyjazd do pracy za granicą, zajęcia ze studentami w obcym języku i pobyt w trudnych, często mało komfortowych warunkach, stanowiły wyzwanie, któremu nie wszyscy potrafili podolać. Podczas tego pobytu w wielu nieoczekiwanych i kłopotliwych sytuacjach wykazał wówczas rozwagę i opanowanie, a także właściwe dla siebie, pozytywne podejście do trudności, pomimo że miał wówczas pewne kłopoty zdrowotne. Dla przykładu warto przytoczyć pewną autentyczną sytuację, która miała miejsce podczas sprawdzania prac egzaminacyjnych studentów, którzy mieli podać przedstawiony uprzednio szczegółowo na wykładzie dowód pewnego twierdzenia. W jednej z prac student napisał kilka pierwszych linijek dowodu tak, jak to było na wykładzie, pominiął środkową bardzo istotną część dowodu, bez której końcowa część (którą dokładnie przytoczył!) nie miała sensu. Zaproponowaliśmy mu 5 punktów na 20 i w tym momencie student zaczął protestować mówiąc: „Miałem się nauczyć 20 linijek, a nauczyłem się 15, to należy mi się 15 punktów”. Profesor Nowecki zapytał wówczas: „A co to dla Ciebie znaczy nauczyć się?”. Okazało się, że w tamtym kręgu kulturowym „nauczyć się” oznaczało umieć „powtórzyć dokładnie”. Ta sytuacja zaowocowała wówczas zaprojektowaniem i wykonaniem pewnych wspólnych badań związanych z rozumieniem pojęć, wprowadzanych w ramach pewnej sekwencji nauczania. Jest to bardzo istotny sposób podejmowania badań, a opisana metodologia służy również obecnie dalszym opracowaniom naukowym. Ten charakterystyczny przykład dobrze oddaje ważną

ideę wiązania badań naukowych z dydaktyki matematyki z praktyką nauczania, którą Profesor i Jego współpracownicy wdrażali w prowadzonych pracach dyplomowych, magisterskich czy doktorskich.

*Był Profesor również świetnym organizatorem, zarówno jeżeli chodzi o studia podyplomowe czy doktoranckie, które były uruchamiane w Krakowie i innych filiach naszej Uczelni, jak i projekty badawczo-rozwojowe, takie jak Błękitna Matematyka czy Nowa Błękitna Matematyka. Odegrał także ważną, inicjującą rolę w utworzeniu i organizacji Studiów Podyplomowych z Matematyki w Szkole Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku, angażując się w ich organizację także po przejściu na emeryturę. Był wśród inicjatorów powstania czasopisma *Dydaktyka Matematyki* i inicjatorem poświęconych dydaktyce matematyki *Annalesów*.*

Przez blisko 20 lat miałem przyjemność być także sąsiadem Profesora Noweckiego, z którym i z Jego Rodziną utrzymywaliśmy bardzo dobre sąsiedzkie stosunki. Również po przejściu na emeryturę Profesor był zawsze pogodny i pełen energii, którą stopniowo przelewał na ogrodnictwo – z dużą przyjemnością i dobrymi efektami uprawiał warzywa i owoce, zajmował się ze znanostwem roślinami i zaszczepiał to hobby innym.

Profesor Bogdan Nowecki był ciepłym, wrażliwym, ale i opanowanym człowiekiem, o wysokiej kulturze osobistej. Był też świetnym kolegą, przyjacielem, a przede wszystkim dobrym człowiekiem.

Mirostawa Sajka: Wybrane aspekty działalności naukowej Profesora Bogdana J. Noweckiego

Profesor Bogdan J. Nowecki jest autorem ponad 200 publikacji naukowych, popularno-naukowych i wdrożeniowych z zakresu dydaktyki matematyki i pedagogii, a wśród nich znajdują się książki, artykuły naukowe i popularnonaukowe, podręczniki szkolne i opracowania metodyczne dla nauczycieli.

W roku 2004 wydano specjalny numer czasopisma *Dydaktyka Matematyki* dedykowany Profesorowi Bogdanowi J. Noweckiemu z okazji Jubileuszu 70-lecia urodzin oraz 50-lecia pracy naukowej. Redaktorem numeru był dr hab. Henryk Kąkol.

Na potrzebę zeszytu został opracowany, przez Janinę Wiercioch z ówczesnej Akademii Pedagogicznej w Krakowie, spis publikacji Profesora liczący 191 pozycji (zob. *Dydaktyka Matematyki* (26), 2004, s. 11–28). Pierwszą publikację Profesora stanowił tekst metodyczny z roku 1959: „O pewnym eksperymencie” (*Matematyka* 5(1959), 244–247), a ostatnią z wymienionych tam publikacji jest artykuł o charakterze refleksyjnym: „Dydaktyka matematyki – od czego zaczęliśmy, dokąd zmierzamy” (*Dydaktyka Matematyki* 25(2003), 215–229).

Profesor Nowecki nie zaprzestał publikowania po swoim jubileuszu. Kolejne jego publikacje i wznowienia, które zostały włączone w Bibliografię Pracowników Uniwersytetu Pedagogicznego są następujące¹:

[192] –, Koncepcja kształcenia nauczycieli, Nauczyciel wobec współczesnych wyzwań edukacyjnych, w: *Materiały z konferencji zorganizowanej przez Komisję Nauki, Edukacji i Sportu Senatu RP w dniu 9 grudnia 2003*, praca zb. pod red. Kruszewski Z., Warszawa–Płock 2003, 35–42.

[193] –, Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli na studiach podyplomowych, w: *Człowiek i edukacja, Studia ofiarowane Profesorowi Józefowi Półturzyckiemu z okazji 70-lecia urodzin i 55-lecia pracy naukowej*, praca zb. pod red. Wesołowska E. A., Płock 2004, 561–571.

[194] –, O potrzebie doksztalcania nauczycieli akademickich, *Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis, Studia ad Didacticam Mathematicae Pertinentia I* 36(2006), 9–11.

[195] –, Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli na studiach podyplomowych, O potrzebie doksztalcania nauczycieli akademickich, *Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis, Studia ad Didacticam Mathematicae Pertinentia I* 36(2003), 187–196. (Patrz także poz. 193).

[196] –, Koncepcja kształcenia nauczycieli, O potrzebie doksztalcania nauczycieli akademickich, *Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis, Studia ad Didacticam Mathematicae Pertinentia I* 36(2003), 197–203. (Patrz także poz. 192).

[197] –, O roli studiów podyplomowych w systematycznym doksztalcaniu nauczycieli matematyki, w: *Aktualne problemy edukacji ustawicznej*, praca zb. pod red. Dądzik D., Płock 2007, 69–80.

[198] –, O dydaktyce matematyki i kształceniu nauczycieli, w: *Studia z dydaktyki matematyki*, praca zb. pod red. nauk. Zbigniewa P. Kruszewskiego: Płock: Wydaw. Naukowe NOVUM, Seria: (Płocka Biblioteka Pedagogiczna; T. 5), 2010, 53–68.

[199] –, O kształtowaniu pojęć geometrycznych w szkole podstawowej, w: *Studia z dydaktyki*, praca zb. pod red. nauk. Zbigniewa P. Kruszewskiego: Płock: Wydaw. Naukowe NOVUM, Seria: (Płocka Biblioteka Pedagogiczna; T. 5), 2010, 69–80.

[200] –, Praca recenzowana: Zadania związane z równaniami funkcyjnymi jako narzędzie do badania wiedzy przedmiotowej z zakresu funkcji: [rozprawa doktorska], Mirosława Sajka – Kraków, 2008, w: *Studia z dydaktyki matematyki*, praca wydana pod red. nauk. Zbigniewa P. Kruszewskiego. – Płock: Wydaw. Naukowe NOVUM, (Płocka Biblioteka Pedagogiczna; T. 5) 2010.

[201] –, Błędy w definiowaniu pojęć matematycznych, w: *O nauczaniu matematyki: (wybrane materiały do studiowania dydaktyki matematyki)*, praca zb. pod red. Żabowski J, Płock: Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica; Wydawnictwo Naukowe NOVUM, 2011, 129–139.

[202] –, O kształtowaniu pojęć geometrycznych, w: *O nauczaniu matema-*

¹w poniższym wykazie miejsce B. J. Noweckiego oznaczono pauzą – analogicznie jak w wykazie: Publikacje Profesora Bogdana J. Noweckiego, oprac. J. Wiercioch, *Dydaktyka Matematyki* (26), 2004, s.11–28.

tyki: (wybrane materiały do studiowania dydaktyki matematyki), praca zb. pod red. Żabowski J, Płock: Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica; Wydawnictwo Naukowe NOVUM, 2011, 141–154.

[203] –, Figury geometryczne i ich własności w szkole podstawowej, w: *O nauczaniu matematyki: (wybrane materiały do studiowania dydaktyki matematyki)*, praca zb. pod red. Żabowski J, Płock: Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica; Wydawnictwo Naukowe NOVUM, 2011, 155–195.

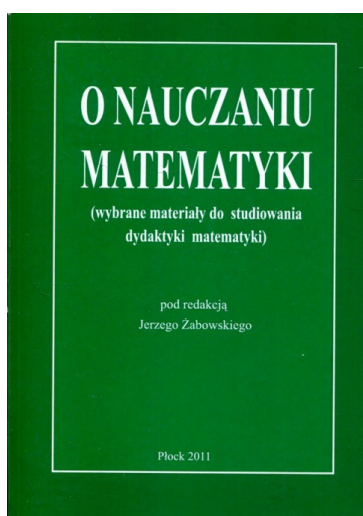
[204] –, Problemy mierzenia w szkole podstawowej: uwagi wstępne, w: *O nauczaniu matematyki: (wybrane materiały do studiowania dydaktyki matematyki)*, praca zb. pod red. Żabowski J, Płock: Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica; Wydawnictwo Naukowe NOVUM, 2011, 197–207.

[205] –, O klasyfikacji czworokątów, w: *O nauczaniu matematyki: (wybrane materiały do studiowania dydaktyki matematyki)*, praca zb. pod red. Żabowski J, Płock: Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica; Wydawnictwo Naukowe NOVUM, 2011, 209–233.

[206] –, Dokumentacja lekcji, w: *O nauczaniu matematyki: (wybrane materiały do studiowania dydaktyki matematyki)*, praca zb. pod red. Żabowski J, Płock: Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica; Wydawnictwo Naukowe NOVUM, 2011, 235–243.

[207] –, O roli studiów podyplomowych w systematycznym dokształcaniu nauczycieli matematyki, w: *O nauczaniu matematyki: (wybrane materiały do studiowania dydaktyki matematyki)*, praca zb. pod red. Żabowski J, Płock: Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica; Wydawnictwo Naukowe NOVUM, 2011, 245–255.

Prace Profesora Bogdana J. Noweckiego zostały opublikowane w dwóch opracowaniach zbiorczych, które przedstawia Rysunek 1.

Rysunek 1: Opracowania zbiorcze zawierające przegląd wybranych prac Profesora B. J. Noweckiego

Książka *Materiały do studiowania dydaktyki matematyki. Część II. Prace prof. dr hab. Bogdana J. Noweckiego* zgodnie z tytułem zawiera wyłącznie teksty Profesora Noweckiego, których wyboru dokonał dr hab. Maciej Klakla. Natomiast w książce „O nauczaniu matematyki” znajduje się 7 tekstów autorstwa Profesora Noweckiego, wymienionych wcześniej pod numerami [201–207].

Działalność naukowa Profesora obejmowała szerokie spektrum zagadnień i problemów. Wśród nich można w szczególny sposób zwrócić uwagę na pięć zakresów tematycznych.

I) Zagadnienia związane z **rozumieniem i stosowaniem metodologii matematyki w szkolnej transpozycji** stanowiły główny obszar badań własnych Profesora Noweckiego zarówno na poziomie doktoratu (1969): *Pojęcie dowodu i dowodzenia w nauczaniu szkolnym* (promotor prof. dr A. Z. Krygowska, WSP w Gdańsku), jak i habilitacji (1979): *Badania nad efektywnością kształtowania pojęć twierdzenia i dedukcji u uczniów klas licealnych w zmodernizowanym nauczaniu matematyki* (Wydział Filozoficzno-Historyczny UJ).

Wśród publikacji Profesora Noweckiego dedykowanych temu zagadnieniu dla przykładu można wymienić pozycje: [19, 21, 23, 24, 38, 50, 68, 74, 75, 122, 123, 132, 133]². W książce *Materiały do studiowania dydaktyki matematyki. Część II Prace prof. dr hab. Bogdana J. Noweckiego* (red. Żabowski J., Wyd. Nauk. Novum, Płock 2001) znajduje się pięć artykułów dedykowanych tej problematyce.

II) Drugim obszarem tematycznym eksplorowanym przez Profesora Noweckiego było **rozumienie pojęć matematycznych na różnych poziomach matematycznego kształcenia**.

Z tego zakresu tematycznego można dla przykładu wymienić następujące publikacje Profesora: [21, 43, 54, 55, 112, 129, 130, 131, 154]. W książce *Materiały do studiowania dydaktyki matematyki. Część II Prace prof. dr hab. Bogdana J. Noweckiego* znajduje się sześć artykułów poświęconych tej problematyce. Prace te dotyczą między innymi kształtowania pojęć (w tym dużo uwagi Profesor poświęcił pojęciom geometrycznym) zarówno na etapie przeddefinicyjnym, w nauczaniu początkowym jak i na późniejszych etapach edukacyjnych – w liceum, a także u studentów.

III) **Opracowanie i wdrażanie różnych koncepcji nauczania i propozycji dydaktycznych** było kolejnym ważnym zakresem tematycznym prac Profesora Noweckiego. W swoich publikacjach przedstawiał opisy metod i rodzajów aktywizacji uczniów, promował nowoczesne metody nauczania (np. [10]: *Eksperymenty programowe kierowane przez Katedrę Metodyki Nauczania Matematyki Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie*), nowe formy i środki nauczania (np. [60]: Nowecki B. J. & Turnau S., *Próba intensyfikacji procesu nauczania matematyki przy użyciu niektórych nowych form i środków*). Podejmował również problematykę kształtowania umiejętności korzystania z tekstu matematycznego i wdrażania koncepcji czynnościowego nauczania matematyki do praktyki szkolnej, przedstawiając w swoich publikacjach naukowych konkretne propozycje dydaktyczne.

²Numeracja podana w nawiasach kwadratowych w bieżącym tekście odnosi się do następującego spisu: Publikacje Profesora Bogdana J. Noweckiego, oprac. J. Wiercioch, *Dydaktyka Matematyki* (26), 2004, s. 11–28 lub do dalszych pozycji bibliograficznych wymienionych powyżej.

Profesor Nowecki był ponadto niezwykle zaangażowany w działalność związaną z reformą edukacji matematycznej i przygotowaniem programów, podręczników i poradników metodycznych do nauczania matematyki, jako:

- kierownik zespołu opracowującego projekt dydaktyczny *Błękitna Matematyka* dla klas I–VIII,
- współtwórca koncepcji (wspólnie z M. Klaklą) projektu *Błękitna Matematyka*, programu i przewodnika metodycznego dla klas IV–VI,
- współautor (wspólnie z J. Górowskim, M. Klaklą, M. Surmą-Klaklą, L. Kusion, A. Łomnickim, E. Malicką, T. Malickim, S. Serafinem) podręczników *Błękitnej Matematyki* dla klas IV–VI (1995–1997),
- kierownik zespołu opracowującego projekt dydaktyczny *Nowa Błękitna Matematyka*,
- współautor nowej, dostosowanej do wymagań reformy, wersji programu, podręczników i przewodnika metodycznego dla klas IV–VI (*Nowa Błękitna Matematyka*, 1999),
- inicjator i organizator dorocznych *Szkoł Dydaktyków Matematyki*, dla kadry dydaktyków uczelni wyższych kształcących nauczycieli matematyki.

IV) **Kształcenie i doksztalcanie nauczycieli matematyki** było troską i jednym z najważniejszych i najszerzej podejmowanych zakresów tematycznych publikacji Profesora Noweckiego np. [94–104, 126, 128, 134–138, 150, 161, 168, 172, 173, 192–197]. Publikował również z zakresu pedeutologii w kontekście dydaktyki fizyki [np. 139, 140].

Działalność publikacyjną uzupełniała intensywna działalność instytucjonalna, wśród której można wymienić:

- *Centralny Ośrodek Metodyczny Kształcenia i Doksztalcania Nauczycieli (od 1981 Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich COMSN jako jednostka międzywydziałowa)* – dyrektor (1978–1984);
- *Zakład Dydaktyki Matematyki* – kierownik (1982–1984);
- *Rada Naukowa Centralnego Ośrodka Technologii Nauczania* – członek (od 1983);
- *Rada Naukowa COMSN* – członek (od 1987);
- *Zakład Matematycznego Kształcenia Nauczycieli* – kierownik (1994–2006);
- *Studium Podyplomowe „Nauczanie matematyki w zreformowanej szkole”* – kierownik (1999–2001).

V) **Badanie i analiza dokonań naukowych dydaktyków matematyki z perspektywy historycznej** stanowiła również istotny temat działalności naukowej Profesora Noweckiego. W swoich publikacjach poświęcił wiele uwagi działalności naukowej Profesor Anny Zofii Krygowskiej. Pozycje bibliograficzne [77,

79, 146, 147, 148, 151, 157, 169, 170, 171] są przykładem tej aktywności badawczej. Wśród nich znajdują się pozycje w języku polskim, ale też angielskim (np. [157]: B. J. Nowecki. 1992. *Anna Zofia Krygowska*, Ed. Stud. Math. 23(1992), 123–137) i francuskim (np. [151]: B. J. Nowecki 1991 *Anna Zofia Krygowska*, Le métier d'enseignant de mathématiques dans un monde qui change. Compte rendu de la 42e rencontre international de CIEAEM, [red. Ciosek M., IM WSP Kraków], 42-ème Rencontre Internationale de la CIEAEM 1991, 509–537.)

Analiza dokonań naukowych z perspektywy historycznej podejmowana była przez Profesora również w odniesieniu do innych dydaktyków matematyki, dla przykładu w pozycji [149]: *Działalność naukowa prof. dr hab. Wandy Nowak*, Wyż. Szkoła Ped. Zielona Góra Problemy Dydaktyczne Matematyki 5(1991), 19–28.

Profesor Nowecki dbał o rozwój kadry naukowej zajmującej się badaniami z zakresu dydaktyki matematyki. Był na przykład inicjatorem i organizatorem dorocznych *Szkół Dydaktyków Matematyki*, dla kadry dydaktyków uczelni wyższych kształcących nauczycieli matematyki. Wypromował dziewięciu doktorów na podstawie badań z zakresu dydaktyki matematyki:

1. Henryk Ruszczyk, *Elementy statystyki w nauczaniu szkolnym* (WSP, 1982),
2. Józef Grochulski, *Rola podręcznika szkolnego w procesie aktywnego nauczania i uczenia się matematyki na przykładzie podręczników do klasy czwartej szkoły dziesięcioletniej* (WSP, 1983),
3. Weronika Jaśkiewicz, *Aktywizująca rola technicznych środków dydaktycznych w procesie nauczania-uczenia się matematyki w pierwszej klasie ponadpodstawowej* (WSP 1983),
4. Elżbieta Urbańska, *Specyficzne problemy kształcenia matematycznego studentów kierunków: nauczanie początkowe i wychowanie przedszkolne* (WSP, 1985),
5. Aleksandra Urbańska, *Pojęcie liczby naturalnej w rozumieniu dzieci rozpoczynających naukę szkolną* (WSP, 1987),
6. Maria Legutko, *Postawy uczniów klasy czwartej szkoły podstawowej wobec zadań matematycznych* (WSP, 1984),
7. Anna Katarzyna Żeromska, *Wybrane cele nauczania matematyki a proces rozwiązywania zadań* (AP, 2001),
8. Stanisław Machowski, *Rola prac magisterskich z dydaktyki matematyki w przygotowaniu nauczycieli matematyki w świetle analizy prac wykonanych w IM UAM* (AP, 2001),
9. Joanna Major, *Rola zadań i problemów w kształtowaniu pojęć matematycznych na przykładzie pojęcia bezwzględnej wartości liczby rzeczywistej* (UP, 2006).

Maciej Klakla w tekście “Sylwetka Jubilata” (*Dydaktyka Matematyki* 26, 2004) podkreślił, że nie do końca spełnionym marzeniem Profesora Noweckiego było doprowadzenie do uznania dydaktyki matematyki za jedną ze specjalności matematycznych i umożliwienie dydaktykom matematyki zdobywanie stopnia naukowego doktora habilitowanego i tytułu naukowego w zakresie tej specjalności na wydziałach matematycznych.

Kolejne dziesiątki lat dowodzą, że starania o możliwość uzyskania stopnia doktora habilitowanego na wydziałach matematycznych na podstawie badań z zakresu dydaktyki matematyki nie przyniosły efektu, co stanowi ważne i niezwykle aktualne wyzwanie dla środowiska dydaktyków matematyki w Polsce.

Działalność naukowa Profesora Noweckiego jest niezwykle szeroka, a zaprezentowany głos miał na celu jedynie zwrócenie uwagi na różnorodność podejmowanych przez Profesora zagadnień i imponującą liczbę publikacji.

Głos dr hab. Marianny Ciosek

Dr hab. Marianna Ciosek podzieliła się uwagą związaną z tematyką wybranych prac z bogatej listy publikacji śp. Profesora Bogdana J. Noweckiego, w których odniósł się do osoby i dzieła Profesor Anny Zofii Krygowskiej.

Bogdan J. Nowecki, jako uczeń Profesor Krygowskiej (na studiach), a następnie jeden z pierwszych asystentów i bliskich Jej współpracowników śledził na bieżąco i zapoznawał się z dokonaniem swojej Mistrzyni w dydaktyce matematyki. Opublikował wiele prac na temat życia i twórczości Pani Profesor, na przykład w czasopismach: Matematyka (nr 2, 1978), Wiadomości Matematyczne (t. XXI, 1979), Dydaktyka Matematyki (nr 12, 1990; nr 28, 2005), Educational Studies in Mathematics (23, 1992), a także w książce Krakowska szkoła dydaktyki matematyki (1984, WN WSP). We wspomnianych pracach propagował idee Profesor Krygowskiej odnoszące się do dydaktyki i nauczania matematyki oraz kształcenia nauczycieli poprzez analizowanie tych idei i dodatkowo wskazywanie genezy ich powstania a także formułowanie uwag związanych z ich wdrażaniem. Dzięki staraniom Profesora B. J. Noweckiego mamy możliwość zapoznania się z treścią wyjątkowego wywiadu z Profesor Zofią Krygowską, nagranych dla Rozgłośni Polskiego Radia w Krakowie w 1985 roku, w którym Pani Profesor Krygowska mówiła o swoim życiu – o pasjach, o swojej zakopiańskiej szkole, która była ośrodkiem życia, dbała o prawdziwie humanistyczne wykształcenie uczniów, o swoich przeżyciach w górach, o tajnym nauczaniu w czasie hitlerowskiej okupacji, o swojej pasji naukę, zaszczepioną w czasie jej studiów matematycznych na Uniwersytecie Jagiellońskim. Tekst wywiadu został opublikowany w języku polskim (Matematyka nr 6, 1988, Dydaktyka Matematyki 12, Profesor Krygowska o sobie), a także w języku angielskim (Educational Studies in Mathematics 23, 1992; Dydactica Mathematicae vol. 40, 2018). Profesor Nowecki zebrał również wszystkie

wykłady telewizyjne wygłaszane przez Profesor A. Z. Krygowską dla nauczycieli szkół średnich i je opublikował (Wykłady telewizyjne, Cz. I, Cz. II – Red. B. Nowecki).

W artykule pt. Perspektywiczne idee Profesor Anny Zofii Krygowskiej odnoszące się do dydaktyki i nauczania matematyki oraz kształcenia nauczycieli (Dydaktyka Matematyki 28, 2005), Prof. B. Nowecki dowodzi, że wizje Pani Profesor na temat nauczania matematyki są dalekowzrostne i odnoszą się do XXI wieku. Autor artykułu przytacza poglądy na temat nauczania matematyki prezentowane w dyskusjach z lat 90. XX wieku (a więc już po śmierci Pani Profesor), propagujące odejście od modelu nauczania polegającego na przekazywaniu uczniowi wiedzy przez nauczyciela, na korzyść organizowania procesu tworzenia przez ucznia swojej wiedzy. Profesor Nowecki podkreśla, że Profesor Krygowska w Zarysie Dydaktyki matematyki z 1977 roku szeroko omawiała takie uczenie się przez ucznia matematyki, które odpowiada budowaniu przez niego „swojej wiedzy”. Następnie Autor konstatuje: „Tak więc nowatorskie idee głoszone w końcu XX wieku były przedmiotem studiów naszych studentów ćwierć wieku wcześniej”. To ostatnie zdanie niewątpliwie podkreśla dalekowzrostność dydaktycznych idei Profesor Krygowskiej. Można jednak odnieść wrażenie, że prof. B. Nowecki chciał przez to zdanie wyrazić jeszcze inną myśl, mianowicie: „W poszukiwaniu nowego nie szanujemy rezultatów opublikowanych w przeszłości.”

Pani dr hab. Marianna Ciosek podsumowując swój głos podkreśliła, że analizy prac Profesor Krygowskiej dokonane przez Profesora B. Noweckiego służyły i służą nadal pomocą wielu potencjalnym czytelnikom w lepszym zrozumieniu idei dydaktycznych Profesor Anny Z. Krygowskiej.

*Institut Matematyki
Uniwersytet Pedagogiczny
ul. Podchorążych 2
PL-30-084 Kraków
Miroslawa Sajka
e-mail: mirosława.sajka@up.krakow.pl*